

Çeyreklik Bazda Küçülme

Ozan Bakış¹, Uğurcan Acar²

¹ Betam, ozan.bakis@bau.edu.tr

² Betam, ugurcan.acar@bau.edu.tr

Yönetici Özeti

Kesinleşen Ekim, Kasım ve Aralık ayı GSYH öncü göstergeleri ile yaptığımız hesaplamalara göre Türkiye ekonomisinin 2023 yılının dördüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine kıyasla yüzde 4,7 oranında büyümesini bekliyoruz. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilerle yaptığımız hesaplamalarla ise 2023 yılının dördüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla GSYH'nin yüzde 0,5 azalacağını öngörüyoruz.

GSYH büyüme tahminleri	2023Q4
Çeyreklik dönemsel GSYH	-0,5
Yıllık dönemsel GSYH	4,7

Tablo 1: Dönemsel ve yıllık reel GSYH büyüme tahminleri. Kaynak: Betam. **NOT:** "Çeyreklik dönemsel" büyüme oranı, bir önceki çeyreğe göre tahmin edilen mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış dönemsel GSYH büyümesini; "Yıllık dönemsel" büyüme oranı geçen yılın aynı ayına göre tahmin edilen dönemsel GSYH büyümesini göstermektedir.

Tüketim mallarının ithalatı artıyor

2023 yılının dördüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla tüketim malları ithalatı yavaşlayarak da olsa artmaya devam etmektedir (yüzde 3,4). Tüketim malları ithalatı ve ÖTV hariç tüm tüketim öncü göstergelerinde çeyreklik bazda düşüş bekliyoruz (Tablo 2).

Bir önceki yılın aynı çeyreğine göre bakıldığında, tüketim malları ithalatında ciddi bir artış (yüzde 49,5), konut kredilerinde ise azalış (yüzde 24,8) görülmektedir. Tüketici kredileri ve kredi kartları ile ÖTV ve kamu tüketim harcamalarında artışlar hız keserek devam etmektedir (Tablo 3).

	2023Q3	2023Q4
İthalat-tüketim	11.0	3.4
Konut kredileri	-15.6	-12.1
Tük. kredileri ve KK	-7.2	-3.8
SÜE-dayanaksız tük.	-1.6	-2.8
SÜE-dayanıklı tük.	-0.5	-1.2
ÖTV	13.2	0.8
Kamu tük. harc.	6.6	-5.5

Tablo 2: Bir önceki çeyreğe kıyasla tüketim harcamaları. **SÜE:** Sanayi üretim endeksi; **ÖTV:** Özel tüketim vergisi; **KK:** Kredi kartları.

	2023Q3	2023Q4
İthalat-tüketim	52.1	49.5
Konut kredileri	-19.9	-24.8
Tük. kredileri ve KK	18.6	10.3
SÜE-dayanaksız tük.	0.8	-3.8
SÜE-dayanıklı tük.	10.8	-1.3
ÖTV	61.5	38.0
Kamu tük. harc.	32.8	18.1

Tablo 3: Geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla tüketim harcamaları.

Üretim beklentileri pozitif

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış veriye göre, 2023 yılının dördüncü çeyreğinde kamu yatırım harcamalarında yüzde 8,2'lik bir artış hesaplıyoruz. Diğer yatırım öncü göstergelerindeki değişimler ise yüzde 0,9'luk artış ve yüzde 3,1'lik düşüş aralığındadır (Tablo 4).

Yıllık bazda ise yatırım mali ithalatı önceki çeyreğe göre ivme kaybetse de artmaya devam etmektedir (yüzde 21,1). Son 3 aylık üretim beklentileri ise yüzde 10 artışla pozitifdir (Tablo 5).

İthalatta ivme kaybı

2023 yılının dördüncü çeyreğinde, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış altın dışı dış ticaret rakamlarına baktığımızda ihracatta yüzde 0,4'lük, ithalatta ise yüzde 1,7'lik düşüş bekliyoruz (Tablo 6).

Bir önceki yılın aynı çeyreğine kıyasla baktığımızda ise altın dışı ihracat yüzde 2,1 artarken, toplam ihracat yüzde 4,6 artmaktadır. Altın dışı ithalat yüzde 8,2 artarken, altın dahil edildiğinde ithalatta yüzde 3,7'lik artış hesaplanmaktadır (Tablo 7).

	2023Q3	2023Q4
SÜE-ara mali	0.9	0.1
KKO-yatırım mali	-1.5	0.9
İthalat-yatırım mali	4.7	-1.5
Tic. krediler ve KK	-9.3	-3.1
Üretim-son 3 ay	4.8	-2.3
Per. sek. stok	-2.0	-1.2
Kamu yatırım harc.	3.5	8.2

Tablo 4: Bir önceki çeyreğe kıyasla yatırım harcamaları. **KKO:** Kapasite kullanım oranı; **Per.sek.stok:** Perakende ticaret sektörü mevcut mal stok seviyesi. KKO diğer endekslerin aksine yüzde puan değişimi olarak verilmiştir.

	2023Q3	2023Q4
SÜE-ara mali	5.0	2.0
KKO-yatırım mali	1.4	0.7
İthalat-yatırım mali	26.9	21.1
Tic. krediler ve KK	-2.1	-6.1
Üretim-son 3 ay	10.4	9.9
Per. sek. stok	-8.4	-7.3
Kamu yatırım harc.	4.8	25.9

Tablo 5: Geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla yatırım harcamaları.

	2023Q3	2023Q4
İhracat	3.3	1.3
İthalat	0.0	-2.9
Altın dışı ihracat	2.1	-0.4
Altın dışı ithalat	1.0	-1.7

Tablo 6: Bir önceki çeyreğe kıyasla dış ticaret.

	2023Q3	2023Q4
İhracat	4.5	4.6
İthalat	14.5	3.7
Altın dışı ihracat	4.2	2.1
Altın dışı ithalat	14.5	8.2

Tablo 7: Geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla dış ticaret.

Genel değerlendirme

GSYH tahmininde kullandığımız diğer mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış değişkenlere baktığımızda imalat sanayi üretim endeksinde yüzde 0,6'lık, hizmet sektörüne olan talepte ise yüzde 2,8'lik düşüş gözlemlenmektedir. Perakende sektöründe fiyatların yüzde 6,4 düşmesi beklenmektedir. (Tablo 8).

Geçen yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında imalat sanayi üretim endeksinin yüzde 0,9 artmasını, hizmetlere olan talebin yüzde 6,3 azalmasını öngörüyoruz. Kapasite kullanım oranında yüzde 1,2'lik, elektrik tüketiminde ise yüzde 3,5'lik yıllık artışlar hesaplıyoruz. (Tablo 9).

Kesinleşen Ekim, Kasım ve Aralık ayı GSYH öncü göstergeleri ile yaptığımız hesaplamalara göre Türkiye ekonomisinin 2023 yılının dördüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine kıyasla yüzde 4,7 oranında büyümesini bekliyoruz. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilerle yaptığımız hesaplamalarla ise 2023 yılının dördüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla GSYH'nin yüzde 0,5 azalacağını öngörüyoruz.

	2023Q3	2023Q4
İmalat SÜE	-0.5	-0.6
Per. sek. fiy. bek.	4.0	-6.4
KKO	0.3	0.7
Hiz. sek. talep	-2.8	-2.8
Gel. 12 ay yat. bek.	-1.5	-1.7
Elektrik tüketimi	9.4	-5.8

Tablo 8: Bir önceki çeyreğe kıyasla bazı öncü göstergeler. **Per.sek.fiy.bek:** Perakende sektörü fiyat beklentisi (gelecek 3 ay), **Hiz.sek.talep:** Hizmetlere olan talep (son 3 ay), **Gel. 12 ay yat. bek.:** Gelecek 12 ay yatırım beklentisi

	2023Q3	2023Q4
İmalat SÜE	7.3	0.9
Per. sek. fiy. bek.	1.6	-3.8
KKO	-0.6	1.2
Hiz. sek. talep	-2.5	-6.3
Gel. 12 ay yat. bek.	-1.8	-2.0
Elektrik tüketimi	9.8	3.5

Tablo 9: Geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla bazı öncü göstergeler.

KUTU: AÇIKLAMALAR

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırma ile ilgili açıklama:

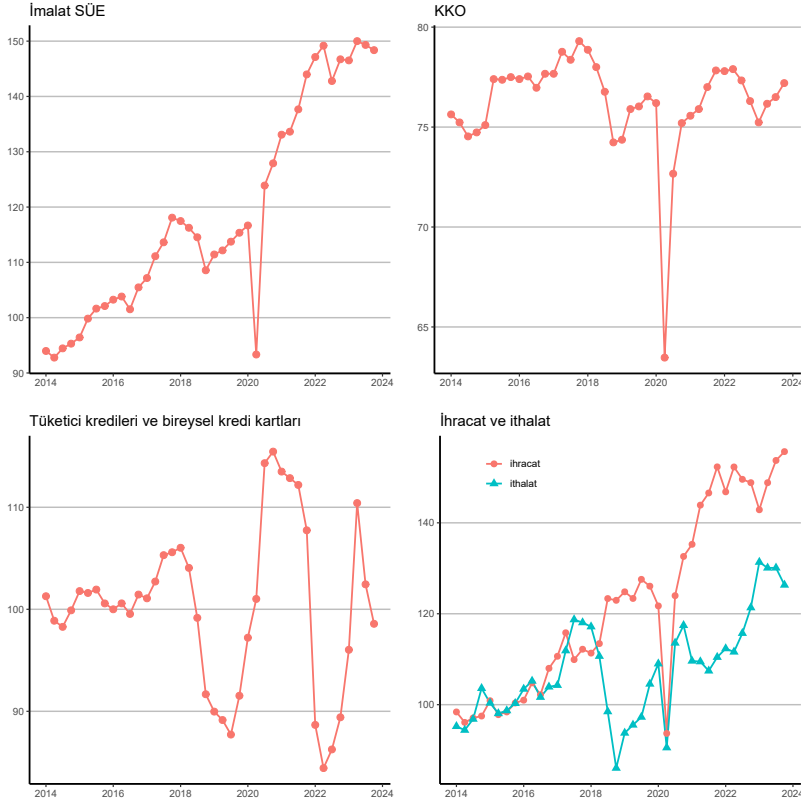
Bir önceki çeyreğe göre GSYH büyüme oranı tahmin edilirken tüm verilerde mevsim ve takvim etkileri için düzeltme yapıyoruz. Eğer veriyi yayınlayan kurumlar düzeltilmiş veriyi yayınlıyorsa doğrudan o serileri kullanıyoruz. Bunun mümkün olmadığı durumlarda düzeltmeyi yapmaktadır. Bu notta kullandığımız değişkenlerin durum şöyle özetlenebilir:

- TCMB: İmalat sanayi kapasite kullanım oranı (KKO); reel kesim güven endeksi (RKGE).
- TÜİK: Sanayi üretim endeksi (SÜE) ve alt kalemleri; ihracat, ithalat ve mal grubuna göre ithalat alt kalemleri (ara malı, yatırım malı ve tüketim malı); sektörel güven endeksleri ve alt kalemleri (perakende ticaret, hizmet ve inşaat sektörleri)
- Betam: Geriye kalan tüm öncü göstergeler.

Öncü göstergelerle ilgili açıklama: Betam her çeyrek için üç tahmin yayınlıyor. İlk iki tahminde büyüme tahmini yapılan çeyreğe ait öncü göstergelerin bir kısmı için son iki ay, diğerleri için ise son ay bilgisi tahmin tarihinde eksiktir. Öncü göstergeler için büyüme rakamları oluştururken bu eksik aylar için serinin daha önceki gözlemlerinden hareketle oluşturduğumuz tahminleri kullanıyoruz. Üçüncü tahminde öncü göstergelerin tüm ayları mevcut olduğundan tahmine ihtiyaç kalmamaktadır.

Tahmin modeli ile ilgili açıklama:

GSYH'nın doğrudan tahmini için 16 öncü gösterge kullanıyoruz. GSYH alt kalemlerinin (tüketim, yatırım, ihracat ve ithalat) tahmini için 26 öncü gösterge kullanıyoruz. Araştırma notumuzda ve tablolarda bu göstergelerin hepsini sunmak yerine içinde bulunduğumuz dönemde öne çıkan ve tahminde başarılı olan değişkenleri sunmayı tercih ediyoruz.

Şekil 1: Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış çeyreklik öncü göstergeler. Tüketici kredileri ve bireysel kredi kartları 2016 yılının ilk çeyreği 100 olacak şekilde endekse dönüştürülmüştür.